

Kunnskapsdepartementet
Postmottak@kd.dep.no

Dato: 08.09.2019

Innspill til stortingsmelding om arbeidsrelevans i høyere utdanning

Insj UiO er et studentdrevet initiativ for å øke graden av studentinnovasjon i høyere utdanning og har som mål å senke terskelen for studenter til å stifte eget selskap. Insj bruker studenter som en ressurs i arbeidet med å motivere, inspirere og hjelpe studentgründere. Fokuset ligger på en tverrfaglig innsats slik at så mange studentmiljø som mulig blir involvert i innovasjonsarbeid. Mangfold er en av de viktigste driverne bak suksessfullt entreprenørskap og skaper en forløsende effekt i miljø som tradisjonelt sett ikke har like stort fokus på studentinnovasjon.

Selv om arbeidet Insj gjør skal stimulere til etablering av nye selskap så er hovedfokuset på læring. Ikke alle kommer til å stifte egne selskap, men erfaringen studentene kan ta med seg videre fra innovasjonsprosjekt er relevant i både offentlig og privat sektor. For selv om etablering av et nytt næringsliv er viktig for å skape nye løsninger trengs det et økt fokus på intraprenørskap, innovasjon i eksisterende selskaper, for å øke omstillingsevnen i eksisterende næringsliv. En større evne til intraprenørskap gir selskap en økt innovasjonsgrad, øke hastigheten på produktutviklingsprosesser, lettere innføring av nye systemer, og større omstillingsevne for å nevne noe. I en tid med økt grad av omstilling grunnet digitalisering, automatisering og et økt fokus på bærekraft, er vi avhengig av at også eksisterende næringsliv skaper nye løsninger.

Akademia har en viktig rolle for å stimulere til nyskapende forskning, kommersialisere kunnskap, samtidig som de skal bygge bro mellom kandidater og arbeidsgiver. Høyere utdanning gir ikke bare formell kunnskap kandidaten skal ta med seg videre i karrieren, men også en holdning. Dagens studenter nødt til å sørge for kontinuerlig læring, fokus på problemløsning, fokus på internasjonalisering, samt være åpen for omstillingsprosesser. Å knytte utdanningen nærmere relevante arbeidsgivere sørger for at kandidaten i større grad får med seg slike egenskaper i tillegg til formelle kunnskapen.

Fremover blir det viktigere å gi god opplæring i bruk av digitale verktøy og digitaliseringsprosesser. Den økte graden av digitalisering og automatisering gjør at omstillingshastigheten øker og omstillingshastigheten i næringslivet er oftere være høyere enn i akademia. Over tid vil denne forskjellen bli større. Dette gjør at akademia fort blir reaktive på behovene i arbeidsmarkedet. Praksisnære utdanninger vil i mindre grad ha dette problemet ettersom arbeidsgiver er mer inkludert i opplæringen av studentene.

Entreprenørskap kan i større grad benyttes som et verktøy i arbeidet med å sikre studenter arbeidsrelevans. En viktig del av innovasjon er å løse problemer som ulike grupper opplever og evnen til å løse disse problemene er relevante. En slik erfaring gir kunnskap om

innovasjonsprosesser, nettverk i relevant bransjen, praktisk erfaring, økt brukerfokus, for å nevne noe. For enkelte utdanninger er denne koblingen lettere enn i andre ettersom IT og økonomi gjerne har entreprenørskap som emner gjennom graden. Det betyr likevel ikke at vi ikke har behov for innovasjon i helse, juss, utdanning, jordbruk, håndverksbransjer, reiseliv eller annet. Studieprogram kan i større grad tilrettelegger for entreprenørskap slik at sykepleiere, advokater, lærere, etc, også kan løse problemer på sitt felt.

Mange stillinger blir ikke lyst ut i offentlige kanaler og dette gjør at stillinger går igjennom private nettverk. De studentene som har vært aktiv i studietiden med verv, praksisstillinger, forskningsprosjekt, mm, vil derfor ha en fordel når det kommer til jobbsøking etter endt grad. Det gir også innsikt i hva jobben faktisk går ut på og man vil greie å knytte teori og praksis i større grad. For kandidatene som ikke har disse erfaringene vil sannsynligheten for å finne relevant jobb være mindre. Karriereveiledningen blir her viktig og bør i større grad hjelpe studenter finne relevant arbeidserfaring underveis i studieløpet.

Samarbeid om høyere utdanning

En viktig forutsetning for å nå målsetningen om kvalitet i alle ledd av utdanningsvirksomheten er tettere integrering mellom de forskjellige lærestedene i hver enkelt by og mellom fakultetene på hver enkelt institusjon. Utdanninger blir for silobasert og det er liten samhandling på tvers av fakultet på studentnivå. Entreprenørskap er avhengig av tverrfaglighet for å lykkes og aktiviteter som stimulerer til innovasjon har en god sjanse til å bygge bro mellom institutt og fakultet. Et oppstartsselskap trenger kanskje ingeniører fra det matematiske og naturvitenskapelige fakultet, jurister fra juridisk fakultet, økonomer fra handelshøyskoler, og leger fra medisinsk fakultet. Studenter har lettere for å bevege seg slik på tvers av både fakultet og skoler, mens ansatte og fagstab vil ha mindre mulighet til dette.

Aktører i oppstartsmiljøet som inkubatorer, coworking space og akseleratorer har en god posisjon for å bli et samlingspunkt. På universitet kan TTOer og innovasjonsinitiativ ha slike roller. For å kunne legge best mulig til rette for felles samlingspunkt og arena for innovasjon bør innovasjonsorienterte aktiviteter samkjøres slik at det ikke gjøres mye dobbeltarbeid. Ofte har ulike utdanningsinstitusjoner ulike studieløp som muliggjør et felles miljø med et mangfold av fagkompetanser. I disse miljøene kan også eksisterende næringsliv kobles på.

En utfordring i å knytte næringslivet tettere på akademia er forskjellen i de økonomiske forutsetningene SMBer og større aktører har til å involvere seg. Små og mellomstore bedrifter vil i mindre grad ha mulighet til å prioritere samarbeid med akademia, mens større selskap har økonomisk frihet å prioritere forskningssamarbeid og samhandling med forskjellige institutt. En utfordring blir da at behovene til små bedrifter ikke blir reflektert godt nok i prioriteringene som tas. Hos SMBer kan praksisplasser være en god løsning for både bedriften og studentene. Studentorganisasjoner kan og bør i større grad søke partnerskap i næringslivet slik at forskjellige fagmiljø kan hente inn et større spekter av bedrifter. Linjeforeninger og forskjellige interesseorganisasjon kan fungere godt som et møtepunkt mellom bedrift og student. Dette kan

også gjøre det lettere for de små og mellomstore bedriftene å øke interaksjonsgraden med studentene.

Behovene til de forskjellige selskapene vil variere, men rekruttering er ofte et stort behov. De finnes arena hvor disse bedriftene kan møte studenter som karriereuker og gjennom karrieresentre, men antallet slike møtepunkter bør økes. I stedet for årlige møtepunkt bør det jobbes for en mer kontinuerlig kontakt og inkludering av arbeidsgivere. Dette kan vise studenter hvordan forskjellige typer yrker vil være relevant. Bedriftsbesøk og oppgaver/innleveringer basert på case og innspill fra bedrifter en lavterskel måte å igangsette en slik integrering.

Samarbeid om studentenes læring

Det er flere makroøkonomiske trender som endrer behovene i næringslivet og kravene til universitetene som utdanningsinstitusjon. Fokuset på bærekraft og grønn omstilling skaper bransjer som konkurrerer med det etablerte næringslivet, mens digitalisering og automatisering øker omstillingstakten og endrer kompetansebehovene. Dette driver en utvikling som går stadig raskere og som driver kunnskapsutviklingen videre. Utdanningsinstitusjonene skal fylle en kritisk rolle i et samfunn i endring og næringslivet skal stadig øke verdiskapingen i landet. I dette arbeidet blir studentene for ofte sett på som en passiv aktør og ikke en aktiv driver. For å møte disse utfordringene er det viktig at studenter kan ta en rolle som en ressurs og pådriver.

Det finnes mange engasjerte studenter som aktivt jobber for å påvirke sin egen studiehverdag og jobbmulighetene sine. Det bør derfor legges bedre til rette for at studenter får muligheter til å involveres i arbeidet med arbeidsrelevans. Insj UiO har vært en av UiO satsninger på aktiviteter «av studenter, for studenter». Insj jobber for å senke terskelen for studentinnovasjon og tilbyr et bredt tilbud av tjenester til studenter. Vi hjelper studenter i flere faser av idéutvikling og er åpent for studenter fra alle fakultet. Over tid har vi sett en økende interesse for entreprenørskap og innovasjon blant studenter. Dessverre finnes det få lignende tilbud eller andre lavterskel initiativ for å hjelpe studentgründere i andre byer i Norge.

For å styrke graden av innovasjon og entreprenørskap i høyere utdanning er det viktig med en helhetlig tilnærming, samt utveksling av erfaringer og beste praksis. Det blir ofte fokusert på enkelttiltak som for eksempel en inkubator, men uten en helhetlig tilnærming blir enkelttiltak ofte mindre vellykket. Insj har delt inn arbeidet i fire faser:

1. Kultur og inspirasjon
2. Initiativ og igangsettelse
3. Oppstart og markedsinteresse
4. Skalering og vekst.

Fokuset i fase 1 er å gi studentene innsikt i hva det vil si å være gründer samtidig som viser mulighetene de har for å starte. Dette skal lage et grunnlag for at studenter fra forskjellige fagretninger ser på entreprenørskap som en relevant karrierevei. I fase 2 handler det om å hjelpe de studentene som har ideer i gang. Det oppleves ofte som en utfordring å sette i gang og dørstokkmila er lang. Med et lavterskeltilbud er det enklere å vise hva som er et godt første steg.

Først i fase 3 kommer oppstart av nye selskaper inn. Her har idéhaver laget en enkel versjon av produktet eller tjenesten, og har funnet interesse i markedet. I fase 3 skal gründeren bygge et team, lansere et produkt og sikre finansiering. Her begynner ting å bli mer seriøst. De selskapene som når fase fire har truffet et marked og har fokus på ekspansjon. Rekruttering er et stort fokus og distribusjon er en av de største utfordringene for selskapet.

Selv om ikke alle ender opp med å bli gründer vil likevel erfaringene være nyttige å ha med seg videre. Dersom flere studenter skjønner hvordan innovasjon kan brukes i sitt felt vil graden av intraprenørskap øke. Det vil også gjøre det enklere for studenter å bli med i andre oppstartsselskap.

Litt for ofte er tiltak rettet mot en enkelt fase. Ofte er studentinkubator et tilbud som blir rettet mot de studentene som har startet selskap i fase 3. Dersom man ikke har en god struktur for å bygge og vedlikeholde en kultur, samtidig som man tilbyr hjelp til de som bare har en idé, vil det alltid være begrenset utbytte i enkeltstående tiltak. Det er mange aktiviteter og tilbud som kan styrke hver enkelt fase og det bør gjøres lokale tilpasninger for hver by og institusjon. Ideelt burde utdanningsinstitusjonene koordinere innsatsen i hver enkelt by slik at det ikke blir for mye overlappende tilbud uten en samkjøring. Tverrfagligheten er også viktig for å lykkes og dersom man greier å skape en flyt av studenter mellom fagmiljø vil kompetansetilgangen for de enkelte studentselskapene øke.

Et viktig tiltak for å øke antallet studenter som har innovasjons- og entreprenørskapskompetanse er øke graden av tverrfaglighet i team. 80% av studentgründerne som har tatt kontakt med Insj så langt har vært alene med ideen sin. Hovedutfordringen disse selskapene står ovenfor er å bygge gode team rundt seg. Ved å legge til rette for at studenter kan bli med i selskap stiftet av studenter kan flere være innom innovasjonsprosjekt samtidig som selskapene får kompetansen de trenger. I innovasjonsmiljøene kan både mentorer og alumni fra skolen ta en rådgivende rolle for å sikre god fremdrift samtidig som man unngår unødvendige feil.

Utdanningsinstitusjoner kan i større grad legge til rette for at tidligere generasjoner med studenter forblir i nettverket sitt gjennom sterkere alumni-ordninger. Sterke alumni-ordninger kan knytte næringslivet tettere på institusjonen samtidig som det bygger bro mellom studenter og yrkesaktive. Dette gir studentene et relevant nettverk i bransjen de jobber i etter endt utdanning og det gir innsikt i arbeidssituasjonen. Slik kan karriereveiledningstjenesten institusjonene tilbyr styrkes. I mange tilfeller kan det virke mer relevant for studenter med bransjespesifikke råd heller enn generell rådgivning. Alumni kan også være relevante som gjesteforelesere eller på andre måter være bidragsytere i utdanningen.

Det finnes veldig mange studenter som gjør mye spennende ved siden av studietiden sin gjennom verv, forskning, relevant arbeid og entreprenørskap. Hver institusjon med sine fakultet kan trekke frem og vise studenter som gjør en ekstra innsats. Ved å trekke frem studenter som gjør ting ved siden av studieløpet kan man skape rollemodeller for etterfølgelse. Dette trenger ikke være studenter som gjør fremragende forskning, men som utfordrer dagens modeller gjennom å gå egne veier. En utfordring noen studieløp har er at utdanningen blir stivhengig og ikke i stor nok grad greier å ha et kritisk blikk på egne prosesser. Ved å trekke frem studenter som gjør ting

på nye måter kan man inspirere andre studenter til å tenke nytt. Studenter er en ressurs og ikke alle aktiviteter trenger å være drevet direkte av institusjonene, men man bør vektlegge i større grad mulighetene som finnes.

Med hilsen

Øistein Sonstad

Leder

Even Lauritz Dahl

Nestleder